

Реферат на тему: "Сидір Твердохліб"

Сидір Твердохліб

РЕФЕРАТ

на тему:

Сидір Твердохліб

(1886–1922)

Сидір Твердохліб входив до досить своєрідного літгуртка "Молода муза". Хто ж були ці "молодомузівці" чи музики, як вони себе самі себе називали, що зблисували на обрії української літератури на початку століття? Назвемо їх імена — Михайло Яцків, Петро Карманський, Василь Пачовський, Богдан Лепкий, Степан Чарнецький, Сидір Твердохліб... Близьким до цієї групи був юний тоді Михайло Рудницький, що під її крилом починав свою літературну

діяльність. Утім, "Молода муза" не була організацією, яка веде

облік своїх членів чи має розроблений статут чи програму. Це був радше клуб літераторів, до якого тяжіло чимало молоді, що працювала в різних галузях мистецтва: композитор Станіслав Людкевич, скульптор Михайло Парашук, живописець Іван Сиверин, скрипаль і маляр Іван Косинин, флейоніст Осип Шпитко. . . Були серед них чи, радше, коло них богемісти, "митці життя" талант яких більше розкривався в розмовах, а не в творах. Треба враховувати, що "молодомузівці" не мали жодного приміщення, де б вони могли збиратися. То й не дивно — гурток

становила молодь, вихідці із сіл та провінційних містечок Галичини, вчорашні випускники університету або ті, що його не закінчили, канцеляристи, вчителі гімназій чи "вільні художники".

Олімпом "Молодої музи" була кав'ярня, напише пізніше наймолодший її учасник М. Рудницький. Кав'ярня "молодомузівців" — "Монополь". Місце було зручне з усіх боків. По-перше, щоб зайти сюди, треба було мати якийсь гріш на склянку кави, і при ній можна було посидіти весь вечір. По-друге, тут були свіжі газети й журнали. По-третє, сюди приходила різна публіка з якою можна було подискутувати. Чим у цьому гуртку займався сам Сидір Твердохліб. Сидір Твердохліб носиться з планами видань творів "молодомузівців" іншими мовами.

Поетичний доробок Сидора Твердохліба та доволі скромний і не йде в порівняння з тим, що створили інші учасники "Молодої музи". Оригінальну спадщину С. Твердохліба компенсують його переклади. Багато й талановито переклав він, зокрема польською мовою своїх колег "молодомузівців", а також Миколу Філянського, Олександра Козловського, Олександра Олеся. Його інтерпретація "Каменярів"

спонукала Франка написати цілу критичну статтю про цей переклад, в

якій він назвав Твердохліба перекладачем, що має широку духовну культуру і вироблений естетичний смак. Перекладав він також на німецьку, з польської на українську. УС. Твердохліба над оригінальною творчістю домінує переклад.

Велике місце приділяв Сидір Твердо хліб перекладу на польську творів Т. Г. Шевченка. Чому саме Шевченко? Пояснення досить просте. По-перше, Шевченко – один з найвідоміших у світі поетів, по-друге Шевченко, як ніхто інший у свій час, тісно підтримував контакти з поляками та польською культурою. З польським середовищем він зіткнувся ближче під час навчання в Петербурзькій Академії мистецтв, і з того часу близькі контакти з поляками підтримував до кінця життя. Вони справили значний вплив на його творчість. Своє бачення майбутнього Слов'янщини український поет підкреслив, вступаючи в 1846 році до створеного в Києві Кирило-Методіївського Братства. Варто підкреслити, що на ідеологію Братства значний вплив мали вірші Миколи Костомарова, написані під впливом творчості Міцкевича, "Книги буття українського народу". Мета Братства – повалення царизму, визволення поневолених народів, а також формування суспільних відносин на євангельських засадах. Це могло б стати платформою для польсько-українського зближення. На жаль, царські репресії не оминули організацію та її діячів. Шевченко був заарештований і засланий в Сибір. Там він зустрівся і відразу став співпрацювати з польськими революціонерами – Зигмунтом Сераковичем, Броніславом Залеським та Едвардом Желіговським. Там був написаний його відомий вірш Полякам, у якому він закликав обидва народи до мирної співпраці. Також у пізніших роках український поет-пророк підтримував контакти з поляками. Він близько співпрацював з майбутніми провідниками Січневого повстання Зигмунтом Падлевським, Яном і Єронімом Станевичами, Юзефом Ґалазовським, Константином Калиновським, а також із майбутнім керівником Паризької Комуні Ярославом Домбровським. Своє ставлення до Польщі найкраще виразив він у словах до власного народу:

А чванитесь, що ми Польщу

Колись завалили! . . .

Правда ваша: Польща впала,

Та й вас роздавила!

Романтична поезія виконувала перш за все агітаційну роль у боротьбі за волю країн та народів. Польські повстанці швидко зрозуміли, що якщо у союзі з українцями повести боротьбу з Росією, то це зможе привести до здобуття незалежності. А щоб це могло здійснитися потрібно насамперед пробудити національну свідомість українців.

Своїми перекладами Сидір Твердохліб разом з Іваном Франком, Богданом Лепкий зближає українську та польську культури.

В міжвоєнному часі робилися також спроби видання компромісних видань. Вони були редаговані або спільно поляками та українцями, або лише українцями. Серед тих останніх на особливу увагу заслуговував журнал "Рідний край", що виходив у 1920-1923 роках під редакцією поета і перекладача української поезії польською мовою Сидора Твердохліба. Подібну орієнтацію мав і попередній (у 1919-1920) тижневик "Probić" (Новатор). Поляки і українці разом видавали між іншим: нерегулярний часопис "Доля" (Перемишль 1918-1919), місячник "Львівські вісті" (Львів 1937-1938), а також видаваний у Варшаві "Українська стражниця" (1925-1926).

Поезії Сидора ТВЕРДОХЛІБА

* * *

Пізнав я той смуток, що скроні не клонить,
І сльози, що в серці на дні леденіють,
А сліз тих зіниця ніколи не ронить...
І регіт крізь сльози. Слова каменіють...
Страх душу питає, куди йде дорога? .
А крик мій мовчанням ридає у груди,
Нім з гніву і страсті зродився —
Лишається жалість велика на Бога...
Я мав своє щастя! . Ідиллю осяйну...
Де ділось? Умерло! . Нім сон той проснися,
Розкрилися очі...
Таку саму тайну
І ти маєш, брате! .

ІКАРІВ ПЛАЧ

NOCTURNO

Артистові-мадяреві
Юліанові Панкевичеві
На сонні ниви, на левади
Місяць срібlistі ллє каскади,
Сипле брильянтів срібні рої
На польні рожі і пової.
На ясні ниви, на левади
Леготом ельфів мчать громади,
Ловлять розсипані брильянти,
Сльози тремтючі, адаменти.
Ловлять розсипані брильянти
Сльози тремтючі, адаменти,
Линуть зі скарбами на гори
У зачаровані комори.
У зачаровані комори
Ельфи крізь сонні мчать простори,
Носять ті сльози, що упали
В днину на світі й сріблом стали...
Погаснуть зорі — на розсвіттю
Вийде людина у лахміттю,
Перехреститься, ме орати,
Скибу сльозами поливати.
За жемчугом зі економ днини
Ельфів громада в світ полине,

На золотисті візьме вози
Дорогі перли, людські сльози...

Заплакали в небі з жалю херувими
Над людськими злими судьбами,
Ймив голову демон руками багрим
І німо залився сльозами...
Скотилися сльози... Вітри їх носили,
На сніг їх стинали морози,
Аж впали на людські стежки, на могили
І знов замінилися у сльози...

Як заблисли срібні зорі в розцвіті весни,
Загоріли, полетіли, впали в бур'яни.
Гасли зорі, попеліли сльози в бур'янах —
З вітром мрії полетіли в білих серпанках...
Деся далеко грають сурми, гомін тихо йде:
Ой, де ж твої білі мрії, де спочили, де?..
ЗОРІ МЕРКНУТЬ...

На кучерявих пнях діброви
Нічка срібlistі тче основи,
Срібним промінням тче, гаптує,
Внизу дрижучі листи туї,
Внизу дрижучі...
На веретені мого серця
Смуток срібlistі тче десені,
Різноманітні творить взори,
Меркнуть на небі метеори,
Меркнуть на небі...

ЦАРІВНА ІРІС

Марусі

Царівна Іріс по млах походжає,
Райдугу злоту на світ напинає...
Кладе на хмари дрібонькі алмази,
Жар-аметисти, рубіни, топази,
Кожда хмаринка бриль'янтами грає,
Царівна Іріс по млах походжає.
Луком фонтанни жемчужить хмарини,
Міниться небо при заході синє...
Остань між нами, царівно фонтанни!
Великі сонця погасли. Останнє

Скане за хвилю... і зчиниться темно!..

Осяй, царівно, печаль нашу земну!

А хоч не зцілиш ні одної рани,

Царівно Іріс, з людьми най остане

Твій промінь ясний!..

ПЕРЕД СХОДОМ СОНЦЯ

— Мамо! Ти говориш, що в день,

В якому я народився,

В білих коронах вишень

Весняний чар золотився,

Дзвінко лящів соловій,

Усе сміялось, а сонце

Брильянтів сипало рій

В світлицю, в наше віконце?

Чому ж, о матінко, тепер

Надворі дощ і хуртовина,

Чом солов'їний спів умер?..

Ой мамо, ніч на твого сина

Так жалісно вікном глядить,

Ніч сумно дивиться на мене —

Над ліжком хилиться, і зрить

І плаче-плаче, нене!

— Не бійся, сину, плачу,

Се дощ струями так плеться...

Уранці в хмарі дощу

Веселка розів'ється!..

Тепер засни — за часок

Буде і сонце, і день,

А я піду у садок,

Нарву тобі ярих вишень...

Хора дитина стихла, вснула,

Погас каганчик, а з кімнати

Тихеньким кроком вийшла мати,

Аби дитина не почула.

А за годинку й за часинку

Зарожевіло за вікном,

Приходить мати, кличе: синку!

А він, синок... спить вічним сном.

На захід сонця гнесь кедрина,

Шумить зі скель в вечірню даль,

На берег моря хуртовина
Викочує кораль...
І чують кедри — буртить море,
Коралі вітер вдаль поніс,
Розвіяв в полі, ліг на гори
Дощем кривавих сліз.
І бачать, як опали хвилі,
Затих їх плач, сконав їх шум —
Розсіяв захід на три милі
Сівбу кривавих дум...

Як широкі землі божі,
Все тут має свою ціль,
В небо лине запах рожі,
Роси кануть в чашу зіль.
Легіт віє з гір на море,
Шумить ночі темний бір,
З моря плач іде на гори,
Рання мла несесь до зір.
Все тут має мету, Боже,
Як широкий світ —
Тільки людський дух не може
Віднайти мети...

Ніч. Б'ють повагом години,
До молитви склав я руки.
Сім... і вісім... дев'ять лине-
Лине, линуть в тишу звуки.
Ген на небі меркне зоря,
Я молюся, а з молитви
Ллється скорбна псалма горя
Моє ложе — вістря бритви...
Б'є тремтінням лихорадки
Дев'ять... десять... одинадцять.
У глибоку тьму кімнатки
Впало звуків всіх дванадцять.
КРИК ДУШІ

Ви навчили мене гіпокриз'ї, брехні,
Пси, вампіри, раби конвенансу
Оплювали мені мої мрії сніжні,
Мою білу, як ангел, романсу!..

Ви навчили мене гіпокриз'ї, брехні!
Хай суддя вам сплатить той ваш злочин і гріх,
Усе те, що терпів я три роки!
А чого не терпів я не хтів і не міг:
Так терплять лише душі високі!
Хай суддя вам сплатить — кривду, злочин і гріх!
Пси! Злочинці! Земля нехай скине вас з пліч!
Хай ніде для вас місця не буде!
А як смерть загасить скверний блиск ваших віч,
Гріб най костей не прийме!.. Ви — Юди.
А всі кажуть, що ви — добрі люди!